

Барон Мюнхгаузен

(До 300-річчя від дня народження)

Всі ми звикли вважати, що барон Мюнхгаузен це вигаданий персонаж, який став найвидатнішим літературним героєм багатьох книжок та фільмів.

Однак, барон Мюнхгаузен - особистість, яка існувала насправді.

Знайомтесь.

Автором перших оповідань про пригоди барона Мюнхгаузена був сам барон Мюнхгаузен.

Його повне ім'я - Карл Фрідріх Ієронім барон фон Мюнхгаузен. Він народився 11 травня 1720 року недалеко від німецького міста Ганновер у родині полковника Отто фон Мюнхгаузена. У 15 років він відправився на військову службу. Коли він вийшов на пенсію, його улюбленим заняттям стало проводити вечори за розповідями небилиць. Барон збирав у власному будинку сусідів і друзів, сідав перед палаючим каміном і розігрував сцени з пережитих пригод. Щоб привернути більше уваги та зацікавити слухачів, йому доводилось прикрашати історії вигаданими деталями.

Екслібриси барона Мюнхгаузена. Гравюрні портрети барона.

Мюнхгаузен розповідає свої історії.
Старовинна поштова листівка

У 1781 році деякі з таких небилиць були анонімно опубліковані у збірниках «Der Sonderling» («Дурень») і «Vademecum für lustige Leute» («Путівник веселих людей»), у Берліні. Таких оповідань було 16 і підписани вони були М-г-з-н. Але сам барон не підтверджував власного авторства. Це була перша поява барона Мюнхгаузена в літературі. Слава серед місцевих жителів росла. Тепер улюбленим місцем для бесід зі слухачами став готель «Король Пруссії». Саме там байки веселого барона почув письменник **Рудольф Еріх Распе.**

РУДОЛЬФ ЕРИХ РАСПЕ (1737-1794), німецький історик, вчений, письменник та бібліотекар.

- Вивчав у Геттінгені й Лейпцігу природничі дисципліни та філософію.
- Працював професором у Каролінумі й доглядачем монетного кабінету, а також бібліотекарем в Касселі.
- Він є автором робіт з літератури, мінералогії, геології, а також рецензії.
- У 1785 р. Распе була надрукована перша книжка про пригоди барона. Так з'явився "книжковий" Мюнхаузен.
- У 1786 році він випустив у Англії невелику книгу під назвою "Оповідь барона Мюнхаузена про його чудові мандри".

У цьому творі відбилися характерні риси німецьких баронів і поміщиків: некультурність, самовпевненість і хвалькувате зазнайство. Коли книга здобула популярність, то іменем Мюнхгаузена стали називати людей, які постійно брешуть і приписують собі ті якості, яких у них немає.

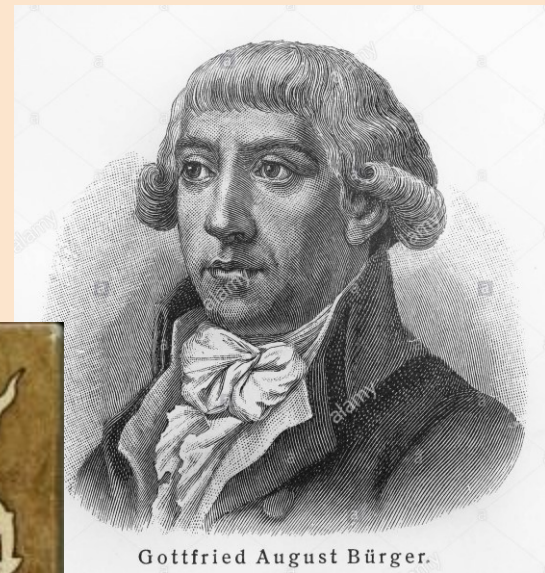

Я не боялся казаться смешным.
Это не каждый может себе позволить.

“Той самый Мюнхгаузен”

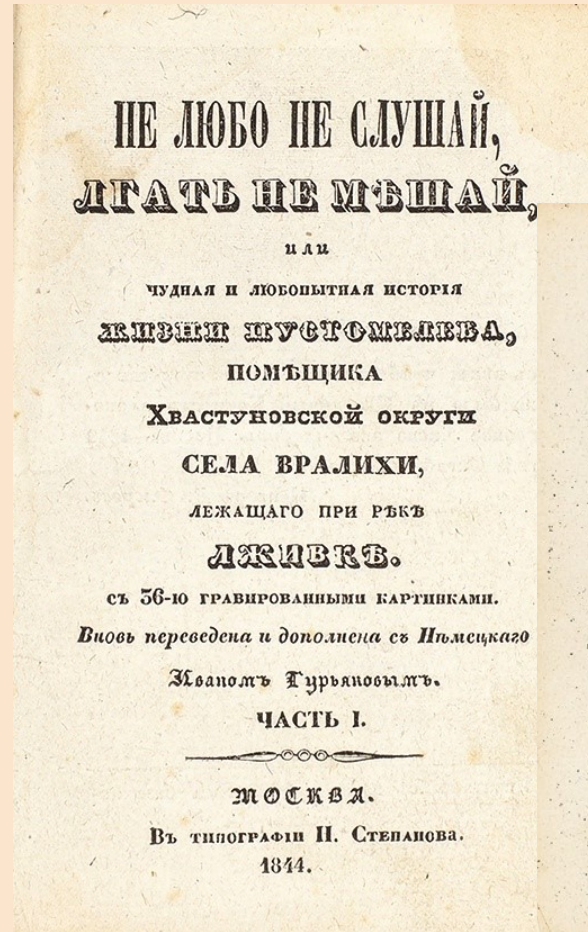
У 1786 році з'явився німецький переклад книги Е. Распе з доповненнями Готфріда Август Бюргера - «Дивовижні подорожі на суші і на морі, військові походи і веселі пригоди барона Мюнхгаузена, про яких він зазвичай розповідає за пляшкою в колі своїх друзів». Ця книга витримала декілька видань в Англії, потім у Німеччині, перекладалась іншими європейськими мовами, що зробила її найпопулярнішою і всесвітньовідомою.

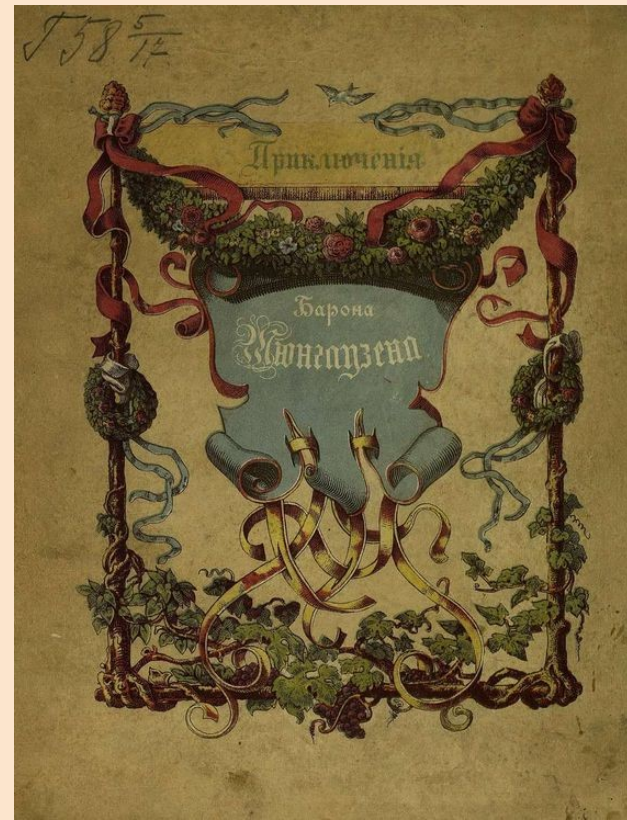
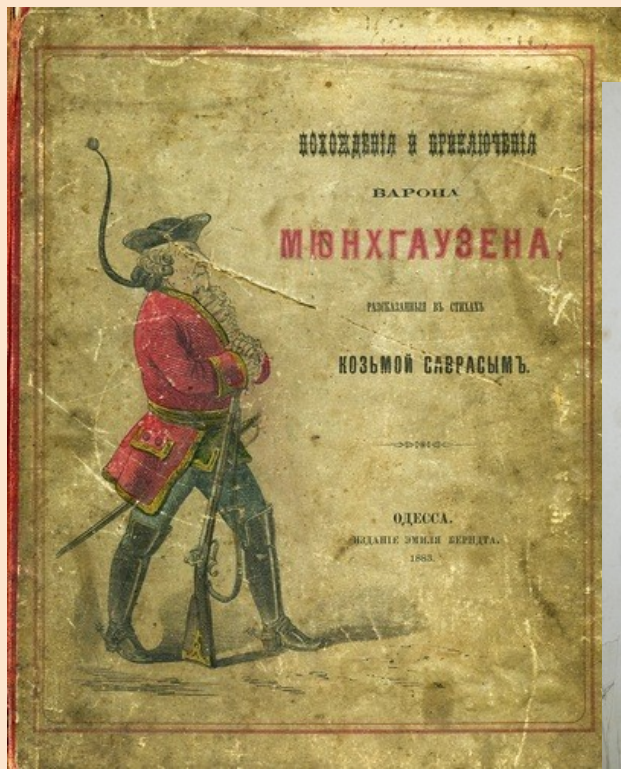

Gottfried August Bürger.

Видання книги

Перший переклад книги про Мюнхгаузена на російську мову належить перу Н.П. Осипова і вийшов у 1791 р під назвою: «Не любо - не слухай, а брехати не заважай».

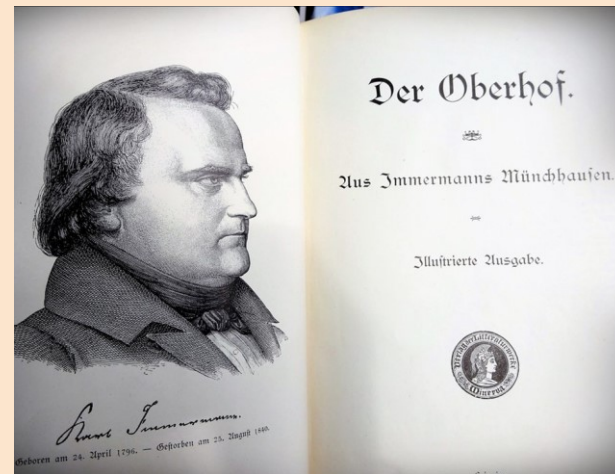

«Похождения и приключения барона Мюнхгаузена»
 рассказанные в стихах Козьмой Саврасым (1883.)

Приключения барона Мюнхгаузена
 (1864)

У 1839 році з'явився твір Карла Лебрехта Іммермана «Мюнхгаузен. Історія в арабесках», де у якості оповідача виступає онук барона Мюнхгаузена.

ПУТЕШЕСТВІЯ И ПРИКЛЮЧЕНІЯ
БАРОНА МЮНХГАУЗЕНА.

ПЕРЕВОДЪ СЪ НѢМЕЦКАГО
А. Н. Линдегрена,
ПОДЪ РЕДАКЦІЕЙ С. С. Трубочева

ИЛЛЮСТРАЦИИ
ГЮСТАВА ДОРЭ.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ
Типографія бр. Пантелеевыхъ Введенская 11.
1902.

Путешествия и приключения барона Мюнхгаузена / Пер. с нем. А. Н. Линдегрена; Под ред. С. С. Трубочева; Ил. Г. Дорэ. СПб.: Тип. бр. Пантелеевых, 1902.

Літературний барон Мюнхгаузен став загальновідомим в Росії персонажем завдяки К.І. Чуковському, який адаптував книгу Е. Распе для дітей. Книга вийшла у 1923 році, Вперше як оповідач Чуковський значиться на титульному аркуші у виданні «Держвидав» 1928 р. Потім було безліч перевидань і видань цього переказу.

САМЫЙ ПРАВДИВЫЙ ЧЕЛОВЕК НА ЗЕМЛЕ!

Маленький человечек, сгорбившись, сидит у каминя. Это барон Мюнхгаузен. Он слаб и невзрачен, а ноги у него худые как спички. На нем рваный, потёртый сюртук и сапоги, давно не выдавшие ваксы. Но какой у него важный вид и каким важным голосом рассказывает он о своих приключениях! И никогда не улыбнется, — ни разу. Лицо у него такое серьезное, как будто он и не умеет смеяться.

Зато его слушатели много хохочут. Беспременно перебивают они его важную речь: — Ай да Мюнхгаузен! Вот так барон!

И смеются ему прямо в лицо. Но он даже не смотрит на них. Он спокойно продолжает свой рассказ. Вдруг какой-то молодой человек крикнул ему:

— Всё вы врётё да хвастаете! Ничего этого не было, о чем вы рассказываете!

Барон сделался еще важнее, и гордо сказал:

Переклади українською мовою

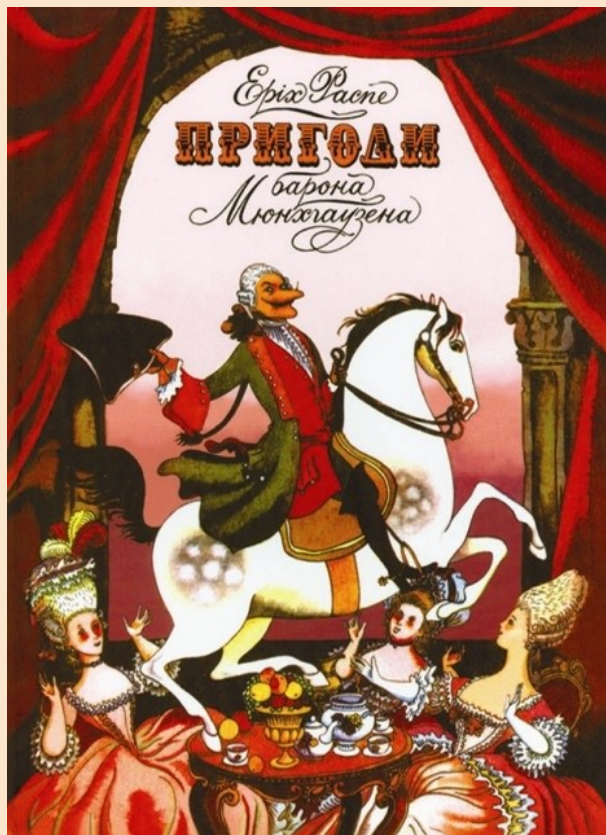
У 1928 році у харківському видавництві “Український робітник” з’явилась адаптована для молоді книжка Р. Распе “Пригоди барона Мюнхгаузена, як він їх сам любив розповідати в гурту своїх друзів” (переклад Дмитро Загула). У 1935 році у харківсько-одеському “Дитвидавві” вийшла адаптована для дітей версія “Пригоди Мюнхгаузена” (переказ К. Чуковського, переклад з рос. Б. Ткаченко), яка була перевидана у 1936 та 1937 рр.

У 1939 році, у “Держлітвидавві” вийшов переклад книги з німецької за ред. Євгена Дроб’язка Готфріда Август Бюргера «Дивовижні подорожі на суші і на морі, військові походи і веселі пригоди барона Мюнхгаузена, про яких він зазвичай розповідає за пляшкою в колі своїх друзів».

— Но это факт!
— Нет, это не факт.
— Это не факт?
— Нет, это не факт. Это гораздо больше, чем факт. Так оно и было на самом деле.

“Тот самый Мюнхгаузен”

Українською мовою книгу вперше було перекладено Григором Тютюнником у 1981 році
http://www.ae-lib.org.ua/texts-c/raspe_munchgausen_by_chukovsky_ua.htm

А. В. Блюм
КАРАТЕЛЬ ЛЖИ
ИЛИ КНИЖНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ
БАРОНА МЮНХГАУЗЕНА

У книзі розповідається про долю всім відомої книги, про реальний прототип всевітньо відомого героя, про зв'язок образу барона з німецькими народними казками.

Читач дізнається про знаменитих ілюстраторів книги, про потік "мюнхгаузіад" - наслідувань, переробок, продовжень книги, про популярність "Пригод Мюнхгаузена" у Росії, про безліч видань книги - від дешевих до серйозних і повних.

Усі бажаючі мають змогу ознайомитися з пригодами барона замовивши книги у електронному каталозі ЦНБ

<http://library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php?lang=ua>

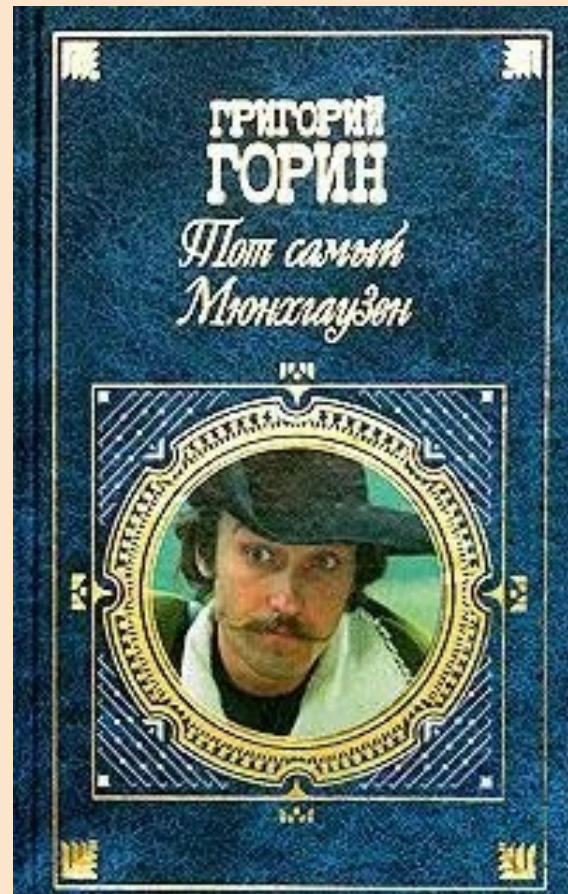
«Пригоди Мюнхаузена» - п'ятисерійний мультиплікаційний фільм, знятий по розповідях Рудольфа Еріха Распе. Перші 4 серії вийшли в 1972-1974 роках, а остання у 1995 році.

Про славного барона, починаючи з 1911 року, зробили десятки фільмів. У 1960-х популярною була чехословацька кінострічка "Пригоди Мюнхгаузена".

Найбільшу популярність образу барона Мюнхгаузена приніс фільм «Той самий Мюнхгаузен» (1979), де автор сценарію - Григорій Горін надав барону яскраві романтичні риси.

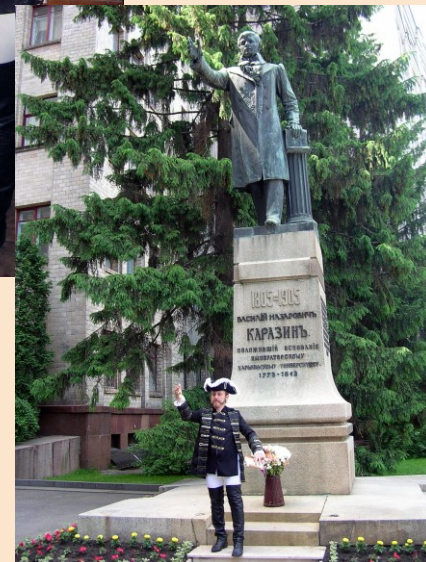

Ще один фільм знятий за мотивами оповідей барона Мюнхгаузена, описаних у книжках Рудольфа Еріха Распе та Готфріда Августа Бюргера було випущено у 1988 році Теренсом Гілліамом. Екранізація була настільки успішною, що отримала аж чотири номінації на Оскар.

У багатій біографії героя простежується зв'язок з Україною. Так, збереглися документи, які свідчать, що Мюнхгаузен якийсь час перебував на українській землі. У липні-серпні 1737 року він брав участь в облозі і штурмі Очакова (Миколаївська область України) під проводом фельдмаршала Мініха. Його військові спогади пізніше були пародійно обіграні Р. Распе у вигляді байок про політ на ядрі, про їзду на половині коня. Вже кілька років, починаючи з 2007, барон час від часу відвідує ЦНБ. І тому є підтвердження.

Отже, всі його пригоди тут (як він стверджує) – чистісінька правда!

- Я зрозумів, у чому ваша біда: ви занадто серйозні. Розумне обличчя - це ще не ознака розуму, панове. Всі дурниці на землі робляться саме з цим виразом обличчя.
- Посміхайтесь, панове. Посміхайтесь!